

STUDENTEN WEEKBLAD

7de JAARGANG.
N°. II.

REDACTEUREN: D. A. DE FREMERY, M. J. GRANPRÉ
MOLIÈRE, J. H. TELDERS, J. P. VALKEMA BLOUW,
R. VER LOREN VAN THEMAAT.

DONDERDAG
15 DEC. 1904.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR
UITGEVER • DELFT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.
Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIE-VERGADERING ten huize van den heer J. H. TELDERS, Spoorringel 138, op Dinsdag 20 December, des middags om 4 uur.

Uit de Redactie getreden:

D. M. G. KOCH.

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

Apollo-feest.

Zoo hoort 't Apollo-Iustrum weer tot 't verleden!
Zoo heeft de meedoogenlooze tijd weer opgeslokt het feest ter harer eere aangericht.
Nu rusten weder symphonie en andere partituren, nu — op 't oogenblik dat ik dit schrijf — rusten nog de vermoeide vertolkers van dezelve in zoeten sluimer.
Nu rusten misschien ook nog de Delftsche schoonen, die gisteravond zoo sierlijk dansten op kleene voetjens.
Zoo rust nu alles wat feest vierde — en zoude de arme redactie nu reeds moeten komen met een volledig verslag?
In trouwe 't is onmogelijk!
Hoe ongeerne ook, 't verslag moet wachten tot de volgende week.
Slechts even dit. 't Feest is in alle opzichten prachtig geslaagd, en doet de ontwerpers alle eer aan.

V. B.

Odin.

't Is voor het eerst weer sinds langen tijd, dat „Odin” iets van zich laat hooren. 't Heeft er altijd den schijn van alsof het een vereeniging is, die uit den tijd is, 't is nu een tijdperk dat men meer daaraan hecht, dat men beweging neemt in de natuur, dat men, om zoo te zeggen, een doel bereikt met de sport, dan dat men nu geeft om het essentieele, om ontwikkeling van het lichaam. Men moge zeggen wat men wil, men moge nog zulk een enthousiast zijn voor lichaamsbeweging in de open lucht, de uitvoering van Vrijdag 9 December heeft mij weer duidelijk gemaakt dat turnen, gesystemiseerd gebruik onzer spieren, verreweg het hoogste staat, waar het er om gaat ons geheele lichaam harmonisch te ontwikkelen. Jammer, jammer, dat in ons klimaat niet mogelijk is de vereeniging van het nuttige en het schoone, zooals men die verkreeg bij de Grieken, de geregelde sport in de vrije lucht; 't is hard om te zeggen, maar in vergelijking met Grieksche ontwikkeling van het menschelijk lichaam kunnen wij niets bieden. De sport geeft te weinig om het lichaam, de gymnastiek is dikwerf te weinig bewust van de aesthetische zijde der lichaamsontwikkeling.

Het is juist daarom, dat ik zoozeer waardeer, wanneer men zoekt die zin van het schoone van een krachtig, goed ontwikkeld menschen-lichaam aan te kweeken en dat is buiten kijf een groote verdienste van de Odin-uitvoering geweest, 't was iets dat het oog goed deed.

Het doet goed die ontwikkelde vormen te zien; maar toch treft ook hier weer de ongunstige vergelijking met de Grieken; welk een achteruitgang schuilt er in het feit, dat ons fatsoen verbiedt, de geheele prachtige bouw van een

mensch te laten zien; wat zou men anders genoten hebben van de zuivere werking van iedere spier!

Om nu op de uitvoering zelf te komen.

Staafoefeningen waren keurig, een goed teeken voor Odin dat een dergelijk aantal medewerkers te vinden is; 't is misschien niet iets, dat 't groote publiek zoo waardeert als het behoort, men ziet niet in, welk een macht over zijn spieren daarvoor noodig is, maar voor de oningewijden staat daar tegenover een zeer aangename totaalindruk.

Dan komt ringen, met geweldige krachtontwikkeling, waar vooral de president der vereeniging toonde, ook als werkend lid een der eersten te zijn, hetgeen nog sterker uitkwam in de daarop volgende partij schermen. Toch vraag ik me wel eens af, of de methode van schermen hier gevolgd niet te onstuimig is en niet het allerfijnste van de kunst, het enorme zekere en snelle der bewegingen te veel op de achtergrond treedt, of, in 't kort, deze manier van schermen niet meer voor sabel met zijn ruwheid dan voor de subtiele degen geëigend is.

Na de pauze een tooneelstuk, goede afwisseling tusschen alle spierverton, echt dilettantenstuk, waar men om lachen kon: „De Buren” van Van Maurik.

Colonne-degen toonde dat niet alleen de president van de degen-lessen van den verdienstelijken instructeur met succes gebruik gemaakt heeft.

Rekstock door leden en keurwerken door de beste werkers van den laatsten tijd waren keurig wat totaalindruk betreft, er zat een zekere beroepsachtige afgewerktheid in, die allerplezierigst aan deed. Toch waren er onder de oud-leden, wien het aan te merken was, dat ze in lang de goede werking van regelmatig turnen gemist hadden.

Na afloop bal, stond op het programma. 't Was wel wat leeg in de groote zaal, maar men danste daardoor des te beter. 't Was dan ook laat, eer het uit was.

'k Hoop, dat de uitvoering Odin weer nieuw, frisch bloed moge ingieten!

R. V.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Uit het Studenten leven.

II.

Te Bologna.

Een van de eerste universiteiten in den modernen zin is geweest die van Bologna, gesticht in omstreeks 1088. Een monnik Irrenius is de eerste geweest, die daar colleges gaf over het Romeinsche recht, maar de juiste datum, waarop hij daarmee begon, is niet op te geven. En omdat nu omstreeks 1888 er in vele landen groote feesten gevierd werden, ter eere van het zoo en zooveel eeuwen bestaan van universiteiten en omdat men te Bologna nu ook grooten zin had in een dergelijk feestvieren, zoo heeft men daar maar een slag naar geslagen en geproclameerd, dat in 1088 de universiteit te Bologna is gesticht geworden. Toen kon men in 1888 met gerustheid een fuif op touw zetten ter eere van het achthonderd-jarig bestaan.

Oorspronkelijk was het te Bologna een echt middeleeuwsche

instelling, d.w.z. een corporatie van studenten. De studenten waren oppermachtig, want zij betaalden de professoren, stelden ze aan en gaven 't ontslag, en schreven voor waarover college zou gegeven worden.

Langzamerhand echter zag het stadsbestuur in, hoe dit op hun terrein van werkzaamheid lag, omdat een goede universiteit, die daardoor veel studenten tot zich trekt, uiterst voordeelig voor een stad is. Daarom kregen eerst de professoren toelage van het stadsbestuur en werden ten slotte deze geheel door de overheid bezoldigd.

Zoolang de Italianen, de zoogenaamde „citramontani” de overhand hadden in aantal boven de buitenlandsche studenten, zoolang was één universiteit voldoende. De vreemde bezoekers die er kwamen, aangelokt door den roem, die uitstraalde van deze universiteit tot ver in 't buitenland, de „ultramontani” groepeerden zich, naar gelang van hun afkomst in „nationes”, die onafhankelijk waren, zoowel tegenover elkander als tegenover de universiteit. En in 't begin der dertiende eeuw vereenigden ook deze nationes zich tot een enkele corporatie van komenden van de andere zijde der bergen en naast de universiteit der citramontani vestigde zich die der ultramontani, elk met haar eigen rector.

In 't begin was het aantal geestelijken betrekkelijk gering, maar spoedig nam dit sterk toe, en ten slotte vereenigden ook deze zich tot een corporatie van klerken.

Wanneer men nu nagaat, dat 't aantal studenten daar in de 13de eeuw tot tienduizenden en in de 14de eeuw zelfs tot dertien duizend klom, en dat de ultramontani in 't jaar 1265 in dertien en in 1432 zelfs in zestien nationes verdeeld waren, dan ziet men wel in, wat een eigenaardig leven dat moest geven in zoo'n betrekkelijk kleine stad, waarin drie zulke machtige corporaties gehuisvest waren, die elk een staat in een staat vormden en die voornamelijk uit jonge vroolijke en levenslustige jonge mannen bestonden.

Van den staat was de Rector het hoofd. Hij werd door zijn mede-studenten voor een jaar gekozen en elke natie mocht op haar beurt een Rector leveren. De candidaat voor een rectorplaats moest minstens 25 jaar oud zijn en geheel op eigen kosten kunnen leven en later zelfs werd het noodig hem te kiezen uit de zeer rijke jongelui, want het was gewoonte geworden, dat hij een soort van hofhouding er op na moest houden en door het geven van schitterende feesten de eer en waardigheid van zijn ambt ophouden. Daarbij mocht de Rector niet te Bologna geboren zijn, want dan zou hij volgens de wet onderworpen zijn aan den burgemeester van Bologna en volgens zijn ambt zou hij zijn een totaal van den burgemeester onafhankelijk heerscher over een eigen staat en dat zou dus een vreemde, scheeve positie zijn, die men vermijden moest.

Alle leden van de universiteit waren aan den Rector onderworpen, ook zelfs in 't begin de professoren. Deze moesten het program van hun lessen onder zijn goedkeuring vaststellen. Hij was heerscher over een leger van studenten, leeraren en privaattochters, algemeene en bijzondere pedellen, afschrijvers, prenttekenaars, boekbinders en zoo meer. Zelfs kon hij bepaalde personen als geldschietters aanwijzen, die, op geen ander onderpand dan boeken, geld aan de studenten moesten leenen. Ook de verhuurders van woningen stonden onder zijn contróle en wee 't huis, dat door hem in den ban gedaan werd! Een heerlijk ambt moet het geweest zijn, zoo oppermachtig heerscher over duizenden jonge mannen, vol vroolijkheid, vrijheid en in de bloei van hun leven!

Later werd de Rector, omdat er hoe langer hoe meer geestelijken kwamen studeren, verkozen uit de geestelijken en werd zelfs nog later door de wet bepaald, dat de rector een geestelijke moest zijn.

Toen er ook in andere landen universiteiten gesticht werden, die even bekend werden, verdween de groote glans, die uitging van Bologna, wel wat.

Op 't oogenblik zijn er nog een achthonderd studenten en nog enkele mooie oude gebouwen staan er als herinnering aan den schoonen ouden tijd die verdween.

DE F.

Drukpersvrijheid en Censuur.

Slot.

De verbanning van de Heeren S. E. W. ROORDA VAN EYSINGA, J. J. NOSSE en Mr. C. P. K. WINCKEL.

„Contre la force, il n'y a pas de resistance.”

In 't vorig S. W. (n°. 10) hebben wij eenige vervolgingen behandeld.

Zagen wij de willekeur bedreven bij 't sluiten der drukkerijen, we moeten hier nog iets naders aan toevoegen wat betreft de sluiting der drukkerijen, van „Indisch Vaderland” en „Java-Bode.”

In 't eerste geval sloot de regeering eene drukkerij van eene firma die het blad volstrekt niet uitgaf maar slechts administreerde.

De eigenaren, de heeren G. C. T. van Dorp en C^o. eischten natuurlijk schadeloosstelling, waarop de regeering verklaarde de drukkerij weer open te zullen stellen, als de eisch tot schadevergoeding werd ingetrokken.

In het 2e geval werd de drukkerij gesloten, niettegenstaande de rechter bij den hoofdredacteur, den heer Brunner (tevens schrijver van het geïncrimineerde artikel: „Prang Sabil”) totaal geen schuld kon ontdekken.

Ook toen ging de regeering tot eene onwaardige transactie over. De drukkerij zou wederom mogen worden geopend als de heer Brunner werd ontslagen.¹⁾

Om des broodes wille offerde de uitgever toen zijn redacteur op.

Maar, waren bovengenoemde straffen ten minste uitgesproken volgens het drukpersreglement, er zouden zich zelfs gevallen voordoen, waarbij het Russisch-Indisch gewrocht ter zijde werd gesteld en de vervolgingen zich hierop moesten beroepen. Wij bedoelen de verbanningen.

Nergens toch, hoe draconisch de bepalingen ook mogen zijn, is in het reglement de verbanningsstraf bedreigd voor drukpersdelicten. Wel is waar kan die straf worden uitgesproken volgens de art. 45—47 van het Regeeringsreglement, hoewel het „Wetboek van Strafrecht voor de Europeanen” slechts kent „verbanning uit Nederlandsch-Indië, uit te spreken voor den tijd van vijf tot tien jaren”, maar toch moet het wonderlijk heeten, dat de vergrijpen in de banvonnissen opgesomd, wel degelijk strafbaar zijn gesteld in het „gewrocht der duisternis”, zoodat men, m.i. het R. R. niet behoefde te gebruiken om een schrijver „administratief” te straffen.

Den 25en Junij 1864 verscheen in de Java-Bode het veel bewonderde, maar ook veel bekeven artikel „Solo en de Resident Nieuwenhuyzen” onderteekend Δ, initiaal van Roorda van Eysinga. Dit artikel werd vervolgd op aanklacht van eenige handelshuizen, waaronder de firma Dorrepaal en Co.; de regeering scheen aan geen vervolging gedacht te hebben.

Ik geef gaarne toe, het stuk was niet vleidend voor de Nederlanders, maar de hoofdzaak is „was het waar?”

En al was het niet waar (wat ik voor alsnog ontken) moest men dan den schrijver van zijn natuurlijken rechter aftrekken, een recht dat anders aan iedereen is gewaarborgd bij de art. 80 en 81 van het R. R.

In het „banvonniss” zooals het werd medegedeeld aan de Tweede Kamer” worden de gewraakte zinsneden aangeduid. (In het banvonniss dat aan Roorda zelf werd uitgereikt stond van dat alles niets).

Aangezien het artikel zelf zeer moeilijk is te bekomen zal ik hier de geïncrimineerde zinnen afschrijven²⁾.

1° werd geïncrimineerd.

„In 1858 kon aan een ambtenaar geen moeyelijker post worden toevertrouwd dan die van resident in Solo.

„Wij hadden hier in 1830 de kroon gezet op het werk van „onze voorvaderen. Wij hadden op waardige wijze het vreeselijk drama besloten van vergoten bloed, geroofde rijken, geschonden trouw, onrechtmatige verbanningen, verbrande dorpen, onteerde vrouwen, verkrachte maagden — dat een „deel uitmaakt van Neêrlands roem en grootheid. Wij „hadden door de trouwe hulp van den keizer van Solo

¹⁾ In extenso kan men de beide geïncrimineerde artikelen benevens een vernietigende critiek op bovengenoemde regeeringshandelingen, van de hand van den heer v. K(esteren) vinden in den Indischen gids: Januari-aflevering jaargang 1886.

²⁾ In zijn geheel kan men het artikel vinden in de Java Bode van 25 Junij 1864 en in Roorda's brochure „Mijne verbanning, de officieele waarheid”.

„Bakoe Boewono VI, met goed gevolg een oorlog tegen „Dipo Negoro ten einde gebracht, waardoor onze met „ondergang bedreigde maatschappij was gered.

„Wij hadden onzen redder, als vergelding voor zijne trouw, „een onvergetelijk bewijs van dankbaarheid gegeven, „door hem zijn schoonste landen te ontnemen, alleen om „zooveel meer inlanders onder onze zegenrijke vaderzorg te „vereenigen.

„Wij hadden de Javanen van Solo en Djogdja onder „hunne eigene heerschers gelaten. Wij hadden den moed „niet gehad om het schelmstuk ten volle uit te voeren. Wij „hadden de lafheid gestapeld op de dieverij. Wij hadden „onzen redder die inlichting vroeg omtrent die Europeesche „dankbaarheid, voor muiter uitgekreten; voor verbijsterd „van zinnen doen verklaren, en hem „ter wille van de rust „op Java” verbannen naar Ambon, waar hij wegwijnde en „stierf, enz.

Hiervan heette het dat R. v. E. „de vroegere gedragingen der Nederlanders en van hunne regeering in Nederlandsch Indië, op eene ergerlijke hoogst hoonende en lasterlijke wijze aangevallen (had) en hunne heerschappij tegenover de vorsten van Soerakarta en Djokdjakarta in 't bijzonder, als zeer barbaarsch, oneerlijk en verachtelijk (had) tentoon-gesteld, in termen volkomen berekend om de heerschappij bij de inlandische vorsten en de bevolking gehaat, veracht en verafschuwd te maken.”

Verder had R. v. E. in drie zinsneden ook de toenmalige regeering aangerand en ten 3^e „in scherpe bewoordingen zijn gemoed lucht (gegeven)” over het batig slot.

Dit laatste heeft betrekking op een vergelijking tusschen Nederlandsch en Britsch-Indië.

Nadat hij van Engelsch Indië had geschreven:

„Daar werd nooit een penning voor 't moederland ge-heven, daar heerscht vrijheid voor allen; daar is de wet mild en zacht maar helaas! de toepassing eng en hard” gaat hij voort:

„Hier is de toestand lijnrecht tegenover gesteld. 's Lands vroede vaderen belijden zonder schaamte, dat zij zonder Java niet kunnen bestaan. Zij belijden onze minderheid tegenover België, Denemarken, Zwitserland, Piemont, Portugal enz. Zij trekken van den Javaan jaarlijks dertig à veertig millioen gulden, gedreven door 2 leuzen:

„Maak geld, zoo het kan op een eerlijke manier maar maak geld” (Hartsen C. S.) en

„Vader in den Hemel! Geef den Javanen onze vrijheid en geeft ons de vruchten van hunnen arbeid; dan zijn wij beide geholpen” (Nieuwe Rotterdamsche Courant).”

„Arme Javanen! Gij moogt wel dagelijks bidden: „Allah! bewaar ons voor onze vrienden, want onze vijanden ver-raden zich genoeg.”

„'s Lands vaderen gunnen hunnen „geëerbiedigden Koning” den „gezalvde des Heeren” zelfs geen kruimken van de tafel des rijken. De keizer van Insulinde mag rondkomen met die goddelijke zalf: 's Lands vaderen zijn alles voor hunne kinderen (behalve de Javaansche).”

Dit zijn de geïncrimineerde stukken. Ze zijn lang niet mak, maar maken toch m. i. een verkeerden indruk als men ze niet in het stuk zelf leest. Dit beslaat in de brochure 18 bladzijden, in de Java-Bode ettelijke kolommen.

Is, wat Roorda beweerd heeft soms niet waar?

Verschillende getuigenissen van geloofwaardige personen (in de brochure opgenomen) spreken vóór hem, en ook Mr. H. A. des Amorie van der Hoeven beweerde, dat de rechter hem zou hebben vrijgesproken.

Maar Roorda was afgetrokken van zijn rechter; werd niet door de rechtbank verhoord, maar administratief ge-straft met verbanning.

Nu zijn er 2 artikels n.l. 45 en 47 (R. R.). Het laatste behandelt de personen binnen Ned. Indië geboren. Deze mogen niet buiten Ned. Indië verbannen worden, en aan-gezien Roorda een Indische jongen was, stuurde men hem naar Groot-Banda waar 't hem (den ingenieur) absoluut onmogelijk zou zijn geweest in zijn onderhoud te voorzien.

Daarom wilde hij naar Singapore gaan, en daar de gast-vrijheid inroepen van de vrije pers.

Hier kwam de Java-Bode tegenop, zich beroepende op „nationalen trots”. Het kwam niet te pas, vond het blad, dat R. v. E. zijn grieven in vreemde bladen behandelde.

Roorda vertrok ten laatste naar Nederland, diende hier verschillende adressen in aan de Tweede Kamer, waarbij hij intrekking van het banvonniss vroeg.

Hij beklagt zich (aldus de heer van Blom, lid van de Commissie in wier handen R's 1° adres was gesteld) „over een tegen hem uitgesproken vonnis, en verzoekt dat de

Kamer verscheidene punten van aanklagt moge onderzoeken en beoordeelen, waaronder voorkomen, dat de procureur-generaal (lees gouverneur-generaal) de tegen hem uitge-vaardigde acte van beschuldiging heeft vervalscht, eene nieuwe misdaad heeft uitgedacht om zich op hem te wreken, vervolgens ook zijn banvonniss vervalscht heeft, en dat de Raad van Indië en de procureur-generaal beiden zich daarbij evenzeer afhankelijk hebben betoond”.

„De adressant dringt zijn verzoek onder andere aan door te zeggen „Ik klaag niet, ik klaag aan.” „Ik verlang uw medelijden niet voor mij zelve, maar voor minstens 13000000 mishandelde, stelmatig beroofde Javanen.” „Wij bloeien door roof en diefstal” „Een Minister van Koloniën blijft jaarlijks den armen Javaanschen koffieplanter f 11,000,000 ontvreemden na op den oneerlijken oorsprong van die inkomst te hebben gewezen, en de Volksvertegenwoordigers keuren zulk een beheer goed” enz.

Ten aanzien van dat adres ging men over tot „den orde van den dag” omdat het „verre beneden de waardigheid van de kamer (lag) om op zulk een taal acht te slaan”³⁾

Hoe nu? Men had hem van zijn natuurlijken rechter afgetrokken, hem bleef dus slechts een beroep over op de kamer, en deze weigerde recht om de „taal”?? Had men niet veeleer, waar R. v. E. de procureur-generaal van der-gelijke misdaden betichtte, streng onderzoek moeten doen? Maar hoe kon men recht verwachten van een kamer die het batig slot goed vond.

Nosse, de 2e banneling, die gelijk met R. v. E. uitgezet werd zag het beter in. Hij verklaarde reeds bij zijn vertrek uit Indië (hij vertrok met het schip „Lichtstraal”, zeker een bittere ironie van het noodlot) niets te verwachten „van een beroep op den Nederlandsche Volksvertegenwoordiging die om (zijn)wille de Minister van Koloniën en zijne lasthebster, de Indische-Regeering, niet in 't aangezicht zou slaan” enz.

Getrouw aan deze uitspraak heeft de heer Nosse zich dan ook nooit tot het parlement gewend; niet dat hij zich schuldig voelde, verre van daar, zijn brochure⁴⁾ overtuigt ons van 't tegenstelde, maar omdat het z. i. toch niet zou baten.

Geheel anders handelde Roorda. Hij kon zich niet neer-leggen bij 't onrechtvaardig genomen besluit, hij zou blijven getuigen van Holland's uitbuitingssysteem, hij zou zich blijven verzetten tegen het banvonniss. Men had hem broedeloos kunnen maken, hem aftrekken van zijn natuurlijken rechter, maar stom maken kon men hem niet.

Van uit 't buitenland waar hij veelal verblijf hield schreef hij artikelen aan de couranten, en dat zijn heftigheid niet bekoeld was, daarvan kunnen ons de volgelingen, in 't vorig S. W. geschetst overtuigen.

Wel protesteerde in 1885 de Indische Gids nogmaals tegen de „schandelijke partijdigheid” waarmee men hem had behandeld, maar ook dit hielp niets, 2 jaar later kon het tijdschrift slechts de nagedachtenis herdenken van den Indischen strijder, die ongerechtvaardigd, in 1887 te St. Clarens in Zwitserland als balling overleed.

Roorda zelf wenschte dat zijn grafschrift zou luiden „hier rust de dichter van den Vloekzang.”

De 3e verbanning had plaats in 1873.

Mr. C. P. K. Winckel was toenmaals hoofdredacteur van de Semarangsche Courant (dit blad werd later herdoopt in „Het Indisch-Vaderland”) waarin hij de handelingen der regeering t. o. van Atjeh had gegispt.

Vijf artikelen van zijn hand werden tegelijk vervolgd; deze artikelen op te nemen zou te veel plaatsruimte vorderen. Men kan ze behalve in de Semarangsche Courant van 1873 ook vinden in Mr. W.'s brochure.⁵⁾

In Mr. W.'s banvonniss staat te lezen waarvan men hem beschuldigde, maar wederom moeten wij opmerken, het maakt een verkeerden indruk als men de artikels niet in hun geheel kent. Zoo staat b.v. in het vonnis, dat Mr. Winckel „Op 23 April 1873”.

„Den aanstaanden triomf op Atjeh, de nederlaag van Nederland heeft voorspeld en den Gouverneur-Generaal een smadelijk ontslag toegedacht, indien hij in strijd met het gevoelen van generaal KROESSEN de expeditie met eene te geringe macht mocht hebben ondernomen.”

Wat lezen we in het geïncrimineerde desbetreffende artikel?; „de overwinning zal de Atjineezen en hun — het

³⁾ Zie R. v. E. „Heftigheid en gemoedsbezwaren, derde adres aan de Tweede Kamer.

⁴⁾ Nosse. „De werkelijkheid van een Nederlandsch Indischen Droom”.

⁵⁾ Mr. C. P. K. Winckel. „Mijne uitzetting uit Indië.”

blijkt nu — talentvolle aanvoerders vertrouwen hebben ingeboezemd op de toekomst. De nederlandsch-indische strijdmagt zal voor nog grooter magt, voor nog betere vestingwerken andermaal het hoofd stooten”.

„Wij zien de toekomst donker in. Zwaar zal dan ook de verantwoordelijkheid zijn. Op wien moet zij rusten? Door-gaans goed ingelichte lieden beweren, dat generaal Kroesen de expeditie niet wilde ondernemen dan met 12.000 man troepen. En *indien* dit zoo is, dan kan geen ontslag zoo smadelijk zijn, dat de schuld doet boeten van „le coeur léger” met even 3000 man dat te hebben gedaan, tegen den raad van deskundigen in.”

Het klinkt m. i. direct anders.

Een zin op zich zelf kan heel erg klinken, terwijl ze in het stuk zelf haast niet zou worden opgemerkt.

Maar laat ons thans een blik werpen op de banvonnissen.

In dat van Roorda van Eysinga staat;

„Overwegende,

dat in het artikel opgenomen in de *Java-Bode* van 25 Junij 1864 n°. 51, getiteld „Solo en de resident Nieuwenhuizen” de soesoehoenan van Soerakarta tot haat jegens de regeering wordt aangezet, het opperbestuur en de volksvertegenwoordiging in Nederland in de handelingen tegenover Indië wordt verguisd en belasterd en de stand der landhuurders in de Vorstenlanden wordt aangerand op eene wijze die ligtelijk tot verzet der bevolking aanleiding zou kunnen geven”.

„dat de strekking van dat artikel onmiskenbaar is gevaarlijk voor de openbare rust en orde in Nederl.-Indië.” (volgt vonnis.)

In dat van J. J. Nosse:

„Overwegende,

„Dat het artikel, voorkomende in het te *Soerabaia* verschijnend dagblad „*Nieuwsbode*” van 8 July 1864 n°. 95, ten opschrift voerende „1864 een Droom” de strekking heeft om haat en minachting aan te kweken jegens de regeering hier te lande en het opperbestuur, om de verschillende klassen der Indische Maatschappij jegens elkander te verbitteren en om de afscheiding dezer bezitting van het moederland als een ligt bereikbaren menschelijken (waarschijnlijk moet dit zijn wenschelijken⁶⁾ — J.) toestand voor te stellen;

„dat die strekking onmiskenbaar is gevaarlijk enz.” (zie boven).

En in dat van Mr. C. P. K. Winckel, na eerst eene opsomming van de artikelen gegeven te hebben:

„dat al deze artikelen den bepaalden toelag verraden om het gezag der Regeering, den eerbied haar verschuldigd, het vertrouwen dat zij behoort in te boezemen te ondermijnen, en om door de poging van terzijdestelling van 's konings vertegenwoordiger, de gevestigde orde van zaken te verstoren.

„Dat van iemand die het gezag en de waardigheid der Indische Regeering op zoo drieste, onbeschaamde wijze bij voortdurend aanrandt en met milde hand zaden van beroering strooit, zich niets anders laat verwachten, dan dat hij zal voortgaan met het gezag in het aangezicht te slaan en daardoor de ingezetenen op te ruïen.” enz.

Laat ons aannemen dat alles wat in deze vonnissen staat volkomen juist is, m. a. w. dat niemand, bij het lezen der oorspronkelijke artikelen tot eene andere conclusie zoude gekomen zijn, dan nog is m. i. de vraag gerechtvaardigd: „wettigen zij een verbanning”?

Maar zeer zeker moet men hier ontkennend op antwoorden, als men weet, dat tegen deze overtredingen wel degelijk door het drukpersreglement straffen worden bedreigd (art. 24 en 26).

En dan voorzeker moeten wij protesteeren dat het drukpersreglement (hoe weinig wij er ook mee zijn ingenomen) ter zijde is gesteld en bovengenoemde heeren administratief zijn gestraft.

Men kan er over verschillen of de overwegingen in de banvonnissen al dan niet juist zijn, of de artikelen al dan niet gevaarlijk waren, maar wie kan ter-zijde-stelling van wetten billijken?

Ook Mr. Winckel heeft zich tot de St. Generaal gewend, maar het baatte niets.

Men zegge nu niet: Ja, dat is al zoo lang geleden gebeurd, tegenwoordig zal zoo iets niet voorkomen”, zoolang de artikelen 45—47 van het Reg. Regl. gehandhaafd blijven, is het nog mogelijk.

In 1880 b. v. vertelde de heer J. N. Bastert, Kamerlid

⁶⁾ In het aan Nosse beteekend banvonnis staat „menschelijken”.

voor Utrecht, dat Mr. N. P. van den Berg „desnoods uit de Kolonie” moest verwijderd worden, om zijn opstel „Vaderlandsliefde” in het „Algemeen Dagblad van N. P.”.

Maar de vrijheid gaat voorwaarts. Domperstaktiek mag haar een tijdlang tegenhouden, eenmaal overwint zij zeker.

Laat ons hopen dat ook Nederlandsch-Indië spoedig blijdere dagen tegemoet moge gaan, geregeerd onder waarlijk vrijzinnige beginselen.

Maar daarvoor is bovenal noodig een vrije pers, die de toestanden open en bloot mag behandelen. Er zal dan veel komen kijken waar men nu zich geen voorstelling van kan maken, maar dit mag ons niet weerhouden. Ook wij wenschen al is ze dan ook hard en weinig streelend „De waarheid ontdaan van allen officieelen tooi”.

Laat ons hopen dat het Nederlandsche volk met kracht en klem ook voor Indië's recht moge opkomen (bij de a. s. verkiezingen heeft het daartoe een uitstekende gelegenheid) en dat ook weldra Insulinde zich moge verheugen in:

„De vrijheid der Drukkers”.

Den lezer dank.

J.

Waarom Philosophie in Delft?

In het vorig nummer van het S. W. beweerde ik, dat de physicus, die zich slechts bezighoudt met empirisch gegeven feiten, en hun onderling verband tracht op te sporen, daardoor eenzijdig te werk gaat, en door zijn toekennen van geene of eene hoogst problematische waarde aan methaphysische onderzoekingen nooit tot het wezen der dingen zal vermogen door te dringen. En dit is toch ook voor den „exact”-wetenschappelijk ontwikkelde mensch in de eerste plaats gewenscht. Want hoe zal men in staat zijn, een zuiver oordeel te vormen omtrent de in de waargenomen wereld ontdekte wetten, wanneer men het eigenlijk karakter en den juisten aard der feiten zijne aandacht niet waardig keurt, er althans geen voorwerp van nauwgezette studie van maakt? En dit karakter kan slechts de metaphysica ons onthullen, reden waarom dan ook niet-wijsgeerig-ontwikkelde veelal met minachting op de philosophie neerzien als op iets, dat als voorwerp van wetenschappelijke onderzoekingen van alle waarde ontbloomt is, waaraan men hoegenaamd niets heeft, en waarvoor het groote dwaasheid is, iets te voelen.

De oorzaak van deze meening moet mijns inziens hoofdzakelijk worden gezocht in het feit, dat bij de meeste menschen van wat ik in mijn vorig stuk geniaal denken noemde, geen sprake is en ze slechts dat der moeite van nadenken waard achten wat voor het practische leven van direct belang is. En het is inderdaad niet te ontkennen, dat de onderzoekingen der natuur- en wiskundigen der „exact”-wetenschappelijk-ontwikkelde in het algemeen in dat opzicht van verreweg de grootste beteekenis zijn.

Maar juist omdat het denken in den eigenlijken zin des woords, het denken om te denken, het geniaal denken dus, objectief moet zijn, en niet in de eerste plaats mag geschieden omdat de practijk van het leven er baat bij vindt, daarom ook kan het oordeel van wie van dat leven een broodvraag maken, ons van geen waarde zijn. En wie een physicus het verwijt mocht doen, dat bij zijne onderzoekingen geen ander doel dan nuchter geldverdiene voorzat, hij zou in negen van de tien gevallen een antwoord krijgen, waarin de aldus gesmaalde van zijne verontwaardiging zou doen blijken. „Wetenschap om de Wetenschap”, dat is ook de leuze van de zich noemende „exacte empirici”, die daardoor toonen, drommels goed te begrijpen, dat een denken, dat niet geïnfluëncieerd wordt door den wensch, een voor het materiele leven gelukkig resultaat te bereiken, dat dus het geniale denken toch eigenlijk het hoogst staat.

Ware dit niet zoo, we zouden dan ook geen recht hebben, de physici te verwijten, dat ze door hunne vereenzijdiging der natuur in hunne onderzoekingen niet ver genoeg gaan. Want ze houden juist daar op, waar een voortgezet reflecteeren, dat in metaphysischen zin zou moeten geschieden, hen in staat zou stellen, het wezen der dingen voor den speurenden geest te onthullen.

(Zie vervolg Tweede Blad.)

TWEEDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 15 DECEMBER 1904. No. 11.

Ik zal deze eenzijdigheid aantonen. Eerst nog enkele algemeene opmerkingen, die duidelijk mogen maken, hoe weinig de meest physici, die scherp genoeg de waargenomen wereld weten te ontleden en de natuurwetten te ontdekken, meestal gewoon zijn, hun geest ook in andere richting werkzaam te laten zijn. Dit geldt overigens, méér nog dan voor den physicus, voor den alledaagschen doorsnee-mensch, die zich in den sleurgang van zijn leven om geen ander doel bekommert dan de vraag, hoe voor zich en zijn gezin aan den kost te komen. Voor het overgrote meerendeel van de denkers van dit type is het b.v. een uitgemaakte zaak, dat de ruimte als het ware als een vat klaarstaat, waarin men naar willekeur voorwerpen kan laten opnemen of waaruit men ze weer kan laten verdwijnen door eene eenvoudige verplaatsing. Bij hen moet men niet komen met de verwachting, het inzicht te zullen aantreffen, dat de ruimte aanschouwing is à priori, dat de ruimte als zoodanig niet bestaat, niet absoluut kan zijn en oneindig tegelijk, omdat iets dat bestaat, noodwendig eindig is, en een existente absolute oneindigheid absolute onzin zou zijn en ondenkbaar is. Zelfs is de ruimte niet eens te omschrijven, want de gedachte der drie afmetingen stelt alweer voorop die van de zaak, die men wil definieeren. Zoo zegt Spencer, die overigens als positivist stierf dan ook het volgende¹⁾: „En wat zijn nu de eigenschappen „van de „Ruimte? De eenige, die het mogelijk is, voor een oogeblik te denken als haar toekomst, is die van uitgebreidheid; maar deze op haar toe te passen duidt op verwarring in het denken. Want uitgebreidheid en Ruimte zijn „elkaar vervangende denkbeelden: met uitgebreidheid, zoo „als met die aan omgevende voorwerpen toekennen, be- „doelen we het innemen van Ruimte; en zeggen, dat de „Ruimte uitgebreid is, is dus zeggen, dat de Ruimte Ruimte „inneemt.

Met den Tijd is het precies hetzelfde geval.

Zoo stuit men, bij nauwgezet doordenken over hetgeen we in de natuur waarnemen, en daaruit afleiden, onvermijdelijk op dergelijke, voor den exacten empiricus onoplosbare problemen. Wie zich streng houdt aan de natuur- en wiskundige wetenschappen kan slechts aan den aandrang van dergelijke vraagstukken ontkomen, door er de oogen voor te sluiten. Doordenken moet ook voor hem een menigte raadselen doen oprijzen. Ik wil hier nog een enkel voorbeeld behandelen, dat, den aard van het onderwerp in aanmerking genomen, wellicht het best in staat is, de eenzijdigheid van het louter fysisch en chemisch onderzoek aan te toonen. Het is het al meer ter sprake gebracht vraagstuk omtrent het substantieel bestaan der lichamelijke wereld; en het daarmee samenhangend probleem van de verhouding en het verband tusschen lichaam en ziel, het probleem bij uitnemendheid in de metaphysica.

Stellen we ons een oogenblik op het standpunt van den materialist, die in de heilige overtuiging leeft, dat daar om hem heen een wereld bestaat, met evenveel lichamelijke toebedeeld als zijn eigen lichaam, een wereld, welker existentie totaal onafhankelijk is van zijn eigene aanwezigheid daar ter plaatse. Die wereld bestaat dan uit materie, stof. Nu zijn er ten opzichte daarvan slechts twee gevallen mogelijk: die stof is deelbaar, of ze is het niet. We zullen zien, tot welke ongerijmdheden een consequent doordenken ons in beide gevallen leidt.

Wanneer de stof oneindig deelbaar is, dan begint daar, waar bij voortgezette verdeling de deeltjes onzichtbaar en voor waarneeming onvatbaar worden, een voortzetting der splitsing in den geest,²⁾ d.w.z. men vervolgt haar in den geest tot in het oneindige; en dit is eenvoudig ondenkbaar, we kunnen ons eene dergelijke steeds, in oneindig langen tijd voortgezette splitsing niet voorstellen. Maar van ondeelbare stof kunnen we ons al evenmin een denkbeeld vormen, want het ligt voor de hand, dat geen stofdeeltje klein genoeg kan zijn, zonder andere nog kleinere partikeltjes in zich te besluiten.

En zoo hebben we hier dus twee gevallen, die de eenige zouden kunnen zijn, waarin stof substantieel zou kunnen

¹⁾ Algemeene Grondstellingen. Vertaling van Mr. v. Tricht 1899. Pag. 54.

²⁾ Vergl. Algem. Grondstellingen van Spencer, pag. 56.

bestaan, maar die we intusschen beide als onmogelijkheden moeten erkennen.

Deze en de ontelbare massa dergelijke problemen vinden eene oplossing in de metaphysica en kunnen zonder deze nooit tot een bevredigend resultaat worden gebracht. Zoodra men zich een in dezen zin gestelde vraag stelt, begeeft men zich reeds onverbiddelijk op het terrein, dat slechts het domein der filosofie is.

En bovendien, nog eene opmerking hieromtrent, die meer uitgewerkt, een duidelijker toegelicht, dan ik er hier toe in staat ben, te vinden is in Bolland's „Wereldraadsel” (Natuurwetenschap en Wijsbegeerte). N.l. het volgende:

Er is geene handeling denkbaar, die niet het product is van de werkingen van subject en object. „Geen verschijnsel „zonder waarnemer; geene waarneming, welke ons iets kan „leeren kennen buiten betrekking tot ons zelve, iets dus, „dat op zich zelf bestaat De waargenomen wereld „is voor een iegelijk onzer slechts door en voor den waar- „nemer voorhanden; de werkelijkheid, welke zich in het „verschijnsel openbaart, ligt buiten en achter de subjectief „bepaalde perceptie.”

Bijgevolg zijn dan ook al onze voorstellingen niets dan de wijzen, waarop iets, dat in zijn wezen geheel anders is, zich aan onze waarneming openbaart.

Deze en dergelijke conclusies, waartoe men door eenig nadenken gemakkelijk genoeg komt, mogen aantonen, welk een arbeidsveld er ook voor den physicus nog buiten zijne physica gelegen is, en als hoe onvolledig en eenzijdig een louter natuurwetenschappelijk onderzoek wel moet worden beschouwd. En zoolang niet weelde en comfort, maar denken het doel van den eigenlijken, den genialen denker blijft, zoolang zullen ook de physische meditatie van den „exacten” empiricus slechts dan hun volledige waarde verkrijgen, wanneer ze geschieden op den grondslag van het meer en meer duidelijk wordend besef, dat we bij onze onderzoekingen de natuur maar niet mogen nemen, zooals ze ons voorhanden schijnt, maar dat we ons in de eerste plaats een juist denkbeeld omtrent haar eigenlijk wezen moeten trachten te vormen. Slechts dan is het mogelijk, de volle beteekenis van de natuur- en wiskundige onderzoekingen te begrijpen en te waardeeren, dan eerst erlangen ze die beteekenis.

Dit is het dan ook, wat me het plan van eenige studenten: te trachten hier filosofie-colleges te doen plaats hebben, deed toejuichen. Het verheugt me, dat daardoor thans de gelegenheid is geopend tot het opdoen van eenige kennis van logica, of liever van een inzicht in de overigens zoodroge wiskundige vakken, dat ons thans nog volkomen ontbreekt. En wie zouden we in dezen boven prof. Bolland als leidsman hebben kunnen wenschen?

M. K.

Ten slotte.

Door samenloop van omstandigheden was het vrij onmogelijk in het vorige S. W. nummer iets van mij te laten hooren naar aanleiding van het „kort antwoord” van N. G. K.

Dit echter als slot onzer korte samenspraak.

„Reik mij de hand, wij zijn het eens!”

Wanneer uw eerste stukje slechts een weloverwogen waarschuwing bedoelde te zijn tegen dezulken, die van plan waren met dollen kop, absoluut onvoorbereid, Bolland's college's te gaan volgen, zie, dan kan ik niet anders doen dan uw streven ten zeerste toe te juichen.

Noch echter uit den inhoud, noch uit den toon heb ik deze gevolgtrekking kunnen maken. Dat dat wel aan mij zal liggen, is een belijdenis die ik, „uit vrees” voor voortgezette debat, volgaarne wensch af te leggen.

Dan moet ik het met u eens zijn, want daarvan heb ook ik zelf allergekste resultaten gezien, die, waren ze niet zoo bedroevend voor de personen zelf (want 't is altijd bedroevend van een andermans halfwerk of „verwaandheid” voor den persoon-zelf onbewust te weten) werkelijk grappig zouden zijn.

Uw zinnetje „zulke menschen gaan zich spoedig verbeelden” drukt dit type zeer juist uit. Veel en veel beter doen dezulken vooral niet naar Prof. Bolland te gaan luisteren, want ze hebben groote kans om met volslagen onbegrepen woorden, begrippen en zinnen een allerzotste comédie te gaan spelen, waar ze zelf en publiek en tevens acteur in zullen zijn, zoodat van zelfkritiek geen schijn meer komen

kan. Hoe zot zijn dezulken voor hen, die het geheel van uit de Loge rustigjes bezien!

Dat dit een „verschijnsel” is, dat persé met de colleges moet samengaan, ben ik volstrekt niet met u eens. We moeten voorzichtig zijn met in een handelwijs van enkelen een verschijnsel in brederen kring te gaan zien.

En dan nog iets, o, N. G. K.! Ik ben het zoo roerend met u eens dat ik nooit had gehoopt dat de toevloed van „jeugdige Bollandwillenden” zoo alleroverweldigendst zou zijn; dit acht ik een onsympathiek verschijnsel want zooveel begrijp ik er wel van, dat ik overtuigd ben dat daar veel „publiek” tusschen zit, „dat Bolland er eens zien wil!” En een filosoof spreekt niet voor publiek, en laat er zich nog minder graag kijken!

Ik hoop dan ook vurig dat binnen enkele weken dat aantal tot op een 40 à 50 tal zal zijn teruggebracht, voor de menschen zelf, wegens hierboven genoemde redenen, en voor Prof. Bolland als filosoof.

Ik hoop dat de menschen spoedig zullen „begrijpen”, „dat je niks aan filosofie hebt, als je er nog niks voor hebt gevoeld.”

Philosoof wordt men geboren. In dit geval is de analytische beschouwing van dit leven een voortdurend „gefilosofer”.

Heb je dit niet in je, welnu dan kan Bolland je heusch weinig geven! Bolland kan je geen filosoof maken; dat moet het wezen zelf doen.

Dit alles is nu eens heel familiaartjes uitgedrukt, opdat een ieder 't moge overwegen en vooral er zich van reken-schap geven.

A. F. Ns.

Ons Denken.

Openbare voordracht, gehouden door den Heer FILARSKI, voor het Delftsch Centrum.

Gebrek aan plaats dwingt den verslaggever slechts de hoofdpunten van des sprekers betoog in snellen loop aan het denkvermogen van den lezer te laten voorbijtrekken.

Na gewezen te hebben op de groote moeilijkheid die in den tegenwoordigen tijd een openbare lezing over een Theosofisch onderwerp voor den spreker heeft, nu bijna alle aanwezigen iets van de Theosofische grondstellingen afweten en men niet, zooals voor enkele jaren het geval was, zich tevreden stelt met een uiteenzetting van de beide hoofdideeën; Karma en Reïncarnatie, vangt den heer Filarski zijn onderwerp aan met een beschouwing van de Materialistische idee over ons denken. We hoorden hoe Molenschott de denkwerking vergeleek met het gaan en slaan van een klok, hoe Büchner, dezelfde meening toegegaan, zeide: denken is een vorm van beweging die bijzonder eigen is aan de centrale zenuwcellen.

Nu wordt aan de Theosofie dikwijls verweten — en met het oog hierop was spreker met de uiteenzetting van de materialistische idee begonnen — dat zij een vorm van Materialisme is.

Niets is minder waar. Wèl is ze met de Materialisten van meening dat kracht zonder stof, evenzeer als stof zonder kracht in onzen kosmos ondenkbaar is, dat in laatste instantie stof en kracht slechts twee aanzichten blijken van een en hetzelfde zijn, maar het groote verschil komt, waar de Theosofie hier onmiddellijk op laat volgen, dat stof en kracht, beide voorkomende in een zeer veel grooter aantal vormen, dan de tegenwoordige wetenschap heeft aangetoond, onderling zeer uiteenlopende combinaties kunnen vormen. Zoo is het menschelek lichaam, een combinatie van kracht en stof te vergelijken bij een instrument, en de mensch, evenzoo een verbinding van kracht en stof, bij de bespeler daarvan. Steeds vindt men het ééne leven geopenbaard in drie aanzichten: kracht of wil, stof of vorm en — de betrekking tusschen beiden — bewustzijn of beweging. In de godsdiensten vindt men dit idee terug, bijv. in de Christelijke waar kracht of wil een aspect is van den Vader, stof of vorm van den Zoon en bewustzijn of beweging van den Heiligen Geest.

Waar nu de Materialist het bewustzijn beschouwt als het gevolg der samenstelling van de stof, onderscheidt de theosofie de onsterfelijke vonk van de samenstelling of vorm, en geeft aan de eerste, gesproken uit de eene Bron van Zijn, de rol van organiseerder, opbouwer, van den vorm.

Het is niet de vorm, die bewustzijn voortbrengt, het is het bewustzijn dat vormt.

Zoo wordt de ontwikkeling van een zintuig, voorafgegaan door den zin en is het, het gevolg van den innerlijken aandrang om waar te nemen. De kracht van den invloed der gedachten op onze gezondheid is bekend, en hoe sterk is niet de invloed van de gedachten der moeder op de lichamelijke vorming van het kind. Door onze gedachten, ontwikkelen wij, allereerst onze zintuigen, hierdoor ons zelf. „De maker dan-, het maaksel niét de schuld.”

Tot het verkrijgen van een goed begrip is het noodig de Theosofische indeeling der stof te weten. Zeven gebieden, waarin de stof in steeds groveren vorm voorkomt, vormen ons zonnestelsel; de stof trilt er in verschillende rythmus, en in gelijken tred hiermede openbaart zich het leven.

Op het hoogste gebied, waar de stof in hare oorspronkelijke toestand voorkomt, openbaart zich ook het goddelijk leven ongewijzigd in volstreekte kennis en zelfbewustheid. Op de lagere gebieden openbaart zich het leven in de streving naar deze volstreekte kennis, het zoekt hereeniging, eenmaking. Steeds minder uit zich het leven tot op het zintuiglijk waarneembaar gebied in het mineraal het leven schier onkenbaar is.

De mensch, de mikrokosmos heeft dezelfde indeeling. Hij bezit stof van elk gebied en dit kan hem tot werktuig dienen wanneer zijn bewustzijn daarop werkzaam is. Voor ons zijn het onze emoties, die zich omzetten in begeerten en ons denken dat zich omzet in gedachten, die de stof van de overeenkomstige gebieden doen trillen en zodoende een stofwisseling veroorzaken, waarbij stof van overeenkomstige trillings-mogelijkheid wordt opgenomen. Is de rede onderworpen aan de hartstocht, dan zal ons begeerte-lichaam overwichtig zijn. Weten we echter onze begeerte te beheerschen door de rede, dan zal de trilling van onze aura — het samenstel der ijlere lichamen — in overeenstemming komen met de trillingsphase van het verstands-gebied. In het eerste geval zullen we onze dierlijke aard, in het tweede, door de opname van de reinere stof van het verstands-geheel, het redelijke in ons versterken.

De richting der kracht bepaalt dus onze ontwikkeling en daar de Theosofie leert dat het doel van de ontwikkeling, de evolutie der ziel, is het verkrijgen van zelfbewust leven op de hogere, de ijlere gebieden, zoo tracht zij steeds op te wekken tot de ontwikkeling van een goed gedachte-lichaam. En daar het gedachte-lichaam ontwikkelt door denken, is noodzakelijk de ontwikkeling van dat denken. Waar we er maar al te zeer aan gewend zijn onze gedachten, onbepaald te laten gaan, daar moeten we dus beoefenen de denkkraft op één punt samen getrokken te houden: concentratie en meditatie, - overpeinzing - zijn hiertoe de eenige middelen. Dit is even noodzakelijk voor onzen geestelijken groei als eten en drinken noodzakelijk is voor den stoffelijken. Door de ingespannen kracht van concentratie ontstaat een snelle trilling van het gedachte-lichaam; de stof in dat lichaam aanwezig die te grof is om te kunnen meetrillen wordt uitgedreven, in de in gelijke trilling zijnde fijnere stof opgenomen. Veel lezen is voor ons denkvermogen, wat veel eten is voor onze maag, slechts het volledig verteerde heeft nut.

Een tweede punt van groot belang is het in ons denken opgesloten vermogen om vormen - gedachte vormen - voort te brengen, een beeldenvormend vermogen. Elke gedachte geeft in den vorm van het gedachte-lichaam een trilling, die als kleurenspeel van onvatbare schoonheid voor de ziende waarneembaar is. Onder deze trilling werpt het een trillend gedeelte van zich, dat uit de omringende sfeer stof van gelijke trillingsphase tot zich trekt en zodoende vormt een gedachte vorm, een beeld door het denk vermogen voortgebracht, een denkbeeld. Deze vorm veroorzaakt in gedachte lichamen van anderen en gelijksoortige trilling als zij zelf heeft, en brengt zodoende de gedachte over. Haar levensduur hangt af van de kracht die de uitzender er in gelegd heeft, en haar aard kan helpend of vernietigend zijn; zeer belanhrijk is de rol die zij in het leven van de mensch speelt, of deze er bewust van is of niet.

De werkelijke waarde van kennis kan worden afgemeten naar de mate, waarop die kennis bijdraagt tot verhooging van de algemeene levensstandaard. Echter hoe dikwijls zien we niet deze waarde uitgemeten naar de mate waarop zij hare bezitters voordeel, liefst geldelijk voordeel brengt. Maar zeer twijfelachtig is dit voordeel te noemen, waar het de bezitters koud genoeg maakt om rustende op hun geld, te doen alsof er geen ellende was.

Vormen zijn verschijnselen, die het gevolg zijn der ge-

dachten. Zoo liggen aan de vormen waaronder de samenleving zich openbaart, de gedachten der menschedom ten grondslag. Vandaar dat de Theosofie voornamelijk werkt op het gebied der gedachten. Hef het verstandelijk peil der menschedom op en bepaal U niet tot stoffelijke hulpmiddelen. Philantropie, hoe schoon ook op zich zelf, is een vrucht, gerijpt aan een rotten boom. Haar bestaan bewijst de ziekte der Maatschappij. Daarom tracht de Theosof kennis te verkrijgen om die weer te kunnen geven aan anderen en van zich een kracht te doen uitgaan, die meewerkt met de algemeene ontwikkelingsgang.

J. L.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

Verkozen tot vice-secretaris-commissaris van den Senaat H. G. GENTIS met 76 tegen G. J. PIJNACKER HORDIJK met 51 stemmen.

Het bestuur der Delftsche Studenten IJclub heeft zich als volgt geconstitueerd:

M. G. VERHELJ,	President.
P. H. TESTAS,	Secretaris.
M. C. RUEB,	Thesaurier.
G. J. PIJNACKER HORDIJK,	} Commissarissen.
P. C. S. VAN HATTEM,	

TOMBOLA TEN BATE DER STAKENDE GLASBLAZERS.

LOTEN à / 0,25 zijn verkrijgbaar bij:

N. G. KAM, Koornmarkt 72 en
A. C. DE JONGH, Paralelweg 6a.

Er zijn mooie prijzen!

CORRESPONDENTIE.

Aan ^^^.

Uw stuk moet tot na de vacantie blijven liggen. Verzoeken kort te zijn.

A G E N D A.

DELFT.

Donderdag 22 Dec. Stads Doelen. Rotterdamsch Tooneelgezelschap, 4e abonnementsvoorstelling: „De Referendaris titulair”; 7½ uur.

DEN HAAG.

Vrijdag 16 Dec. Ned. Tooneel: „Oud-Heidelberg”; 8 uur.

Zaterdag 17 Dec. Fransche Opera: „l'Africaine”; 8 uur.

Dinsdag 20 Dec. Gebouw voor K. en W. Italiaansche Opera: „Ernani”; 8 uur.

Woensdag 21 Dec. Schouwburg. Gezelschap Van Eysden: „De Referendaris titulair”; 8 uur.

Donderdag 22 Dec. Fransche Opera: „Louise”; 8 uur.

ROTTERDAM.

Vrijdag 16 Dec. Groote Schouwburg: „Ontoerekenbaar; De wereldbeheerscher”; 8 uur.

Zondag 18 Dec. Groote Schouwburg: „De Referendaris titulair”; 8 uur.

ADVERTENTIEN.

Tegen 1 Januari of later **te huur** op goeden stand:
eene gemeubileerde Kamer met pension, Slaapkamer met daarbij alleen behorende Tuin en Serre.

Adres Bureau van dit Blad.

Te huur tegen 1 Januari:

eene mooie frissche Kamer met Slaapkamer en pension.

Adres Bureau van dit Blad.

Te koop aangeboden

eene nieuwe BILLARDQUEU, uit ebbenhout en ivoor.

Te bevragen bij J. J. SCHAAP, Markt 46. (6)

Te huur te Rijswijk

eene ongemeubileerde VOORKAMER

met **Balkon** en **Slaapkabinet** aan straat, desverlangd met pension. Brieven franco letters S.W. aan den Boekhandelaar W. ODE te RIJSWIJK.

H.H. STUDENTEN.

De ondergeteekende heeft de eer U hiermede te berichten dat hij **3 December**

een Coiffeurszaak

heeft geopend, **CHOORSTRAAT 42.**

Sedert jaren elders werkzaam geweest zijnde in de netste Salons, hoopt hij zich door eene nette bediening het vertrouwen uwer waardig te mogen maken.

Beleefd aanbevelend,

JOH. MULLER.

Voorhanden bij J. WALTMAN Jr.:

een serie Postkaarten,

met afbeeldingen van de verschillende gebouwen der P. S.

Deze serie wordt steeds uitgebreid.

Verkrijgbaar à **3 cts** per stuk.

Studententypen.

Studentenleven.

Voorhanden bij J. WALTMAN Jr., Binnenwatersloot.

Klikspaan Studententypen,

6e DRUK,

welke eenige jaren was uitverkocht,

met 12 teekeningen van JOHAN BRAAKENSIEK.

Gebonden **f 1,90.**

Klikspaan Studentenleven,

7e DRUK,

met 12 teekeningen van JOHAN BRAAKENSIEK.

Gebonden **f 1,90.**

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Diners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.
Pilsener Urquell. Spatenbier.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

Voor Liefhebbers van Honden.

HEDEN VERSCHEEN:

HONDENRASSEN.

Punten, Beschrijving, Eigenschappen,
Gebreken, enz.

DOOR

H. A. GRAAF VAN BYLANDT.

2 zware kwarto deelen, elk bijna **900 Pagina's** groot,
gedrukt op fijn Clichépapier op een onzer
beste inrichtingen.

Prijs: gebrocheerd **f 30,-**, in prachtige stempelbanden,
kop verguld en in kokers **f 35,-**.

DEEL I: **JACHTHONDEN** met ruim 1000 afbeeldingen,
2150 honden voorstellende.

DEEL II: **NIET-JACHTHONDEN** met 1300 afbeel-
dingen, 1950 honden voorstellende.

Het is een reuzenwerk geweest, dat jaren arbeid kostte en het was een eigenaardig denkbeeld van den schrijver om het in vier talen te laten verschijnen. Hierdoor kreeg men een vollediger overzicht, daar thans elk ras in zijn eigen taal beschreven wordt, terwijl dikwijls ditzelfde ras in andere landen afwijkende raspunten heeft en tevens was het hierdoor mogelijk, viermaal zooveel illustraties te geven en goede afbeeldingen zeggen meer dan droge opsommingen, en last not least, is thans het boek over de geheele wereld leesbaar geworden.

Gedurende de afgelopen zeven jaar — daar het reeds 7 jaar geleden is, dat „Les Races des Chiens” van denzelfden auteur is verschenen — zijn er heel wat veranderingen in de raspunten gekomen, en menig nieuw ras is de reeds zoo uitgebreide hondenstaalkaart komen vergrooten.

Uit dit werk van den schrijver zijn dan ook alléén eenige mooie illustraties overgenomen en thans gecompleteerd tot een verzameling van 2500 afbeeldingen, meer dan 4000 honden voorstellende.

„Hondenrassen” is door den schrijver opgedragen aan de Kon. Jachtvereniging „Nimrod”, aan wier hoofd Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden staat, wien het behaagd heeft deze opdracht te aanvaarden.

Reeds de band doet aangenaam aan door de frisch geteekende hondengroep, van den bekenden Engelschen schilder R. Moore; een tweede, fijner bewerkte groep, siert het titelblad.

De geïllustreerde technische benamingen gaan vooraf aan de beschrijving van het eerste ras. Daar zij in vier talen voorkomen, vormen zij als het ware een gemakkelijk te raadplegen woordenboek.

Fraaie groepen van de schilders mej. Maud Earl en de H.H. Eerelman, Wardle, Mahler, Moore, Sperling, Deiker, Arnold, Vollrath, Bengel, Strebel, Hunt, Boland, Hulk, Le Gras enz., wisselen in bonte rij af met fotografieën naar de natuur genomen.

Voorhanden bij den Boekhandelaar

J. WALTMAN Jr.,
Binnenwatersloot.

Voorhanden bij **J. WALTMAN Jr.:**
Nieuwe goedkope Uitgave

VAN DE

SCHETSEN

VAN

SAMUEL FALKLAND.

(HERMAN HEIJERMANS JR.)

ZES BUNDELS.

Prijs ingen. **f 1,25**; geb. in fraai linnen **f 1,50**.

Er is geen overdrijving in de uitspraak, dat de **Falklandjes** populaire lectuur zijn in den besten zin van het woord, en dat iedere nieuwe bundel in de meest uiteenloopende kringen van het lezend publiek met vreugde begroet wordt. Vooral aan humor van de echte, voorname, levenwekkende soort, ontbreekt het de Nederlandsche letteren maar al te zeer.

En waar zal men dien beter en overvloediger vinden dan in de Schetsen van SAMUEL FALKLAND?

De openbare meening heeft zich met nadruk en onveranderlijk ten gunste dezer Schetsen uitgesproken. En terecht. **Falkland** moge soms luchtig zijn, vluchtig is hij nooit. Hij geeft steeds iets te overdenken en te bewonderen; hoe verschillend van stemming, hoe rijk aan afwisseling zijn Schetsen zijn, elk op zichzelf bevatten ze een schat van dichterlijk gevoel, onuitputtelijke fantasie, onweerstaanbare humor. Weinigen zullen het er bij één gelaten hebben: wie begonnen is zich 'n bundel van deze Schetsen aan te schaffen, zal den lust gevoeld hebben **Falkland's** werk compleet te bezitten.

De nieuwe, goedkope uitgave nu, die door het vorenstaande wordt ingeleid, maakt het iedereen mogelijk zich een volledige serie Schetsen aan te schaffen. **Deze Serie toch, uit zes deelen bestaande, in handig formaat, met fraaie letter, op best papier gedrukt, kost slechts f 1,25 per deel, keurig ingenaaid, en in fraai souple linnen gebonden f 1,50.**

Wij betwijfelen het niet, of deze oplaag zal spoedig uitverkocht zijn.

Bij den Boekhandelaar J. WALTMAN Jr. is gelegenheid tot intekening op de Hollandsche vertaling van het bekende werk van

JEAN JAURÈS

**Geschiedenis der
Fransche Revolutie**

door **W. VAN RAVESTEIJN Jr.**

Het verschijnt in ca. 13 deeltjes (van 6 à 7 vel druks) à 50 cent, fraai geïllustreerd met portretten en platen, meest naar *oorspronkelijke gravures* uit dien tijd, benevens een kleiner aantal *gekleurde platen*.

Het eerste deeltje verschijnt binnenkort.

Abonneert u op:

„SPORTKRONIEK”

Weekblad voor Sport.

Verschijnt Donderdags.

Abonnementsprijs **f 4,-** per jaar (bij vooruitbetaling).
Uitgever:

J. WALTMAN JR. - DELFT.